ΣΠΟΥΔΗ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

e-spoudi

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

29/11/2025

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί άρθρο του γλωσσολόγου Γεωργίου Μπαμπινιώτη και είναι δημοσιευμένο στον Τύπο στις 22 Ιανουαρίου 2006. Αναφέρεται στη σπουδαιότητα της γλωσσικής πολυμορφίας, στις απειλές που αυτή δέχεται και στον αγώνα που χρειάζεται να δοθεί για χάρη της.

Η εναλλακτική πρόταση για τη σωτηρία των γλωσσών

Ο Άγγλος γλωσσολόγος David Crystal μιλώντας στην εφημερίδα Guardian είπε: *Ίσως μια μέρα η Αγγλική να είναι η μόνη γλώσσα που θα έχει μείνει να μάθει κανείς. Αν συμβεί κάτι τέτοιο, θα είναι η μεγαλύτερη πνευματική καταστροφή που γνώρισε ποτέ ο πλανήτης μας.*

Ανησυχητικά στοιχεία

Είναι από καιρό γνωστό στους ειδικούς (γλωσσολόγους, ανθρωπολόγους, περιβαλλοντολόγους, ιστορικούς, μελετητές τού πολιτισμού κ.ά.) ότι από τις 140.000 περίπου γλώσσες που υπολογίζεται ότι μιλήθηκαν στον κόσμο σήμερα σώζονται εν χρήσει περίπου 6.000. Απ΄ αυτές 3.000 γλώσσες βρίσκονται καθ΄ οδόν προς εξαφάνιση (με ρυθμό μία περίπου γλώσσα κάθε εβδομάδα!), έτσι που στο τέλος τού 21ου αιώνα υπολογίζεται ότι θα έχουν μείνει συγκριτικά ασφαλείς μόνο περί τις 600 γλώσσες. Τα στοιχεία είναι ανησυχητικά. Τι μπορεί να γίνει;

ΣΠΟΥΔΗ

Οι προϋποθέσεις σωτηρίας

Ας μπούμε, λοιπόν, κατευθείαν στην καρδιά τού θέματος: Έχουν μέλλον οι γλώσσες μας; Απαντώ: Ναι, υπό προϋποθέσεις. α) Με την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει οργανωμένη ευαισθητοποίηση των πολιτών σε όσο γίνεται περισσότερες χώρες και ότι θα συνοδευθεί από έμπρακτη υποστήριξη η υιοθέτηση και προώθηση τής γλωσσικής πολυμορφίας, τής εκμάθησης δηλαδή και χρήσης περισσοτέρων γλωσσών πέρα από τη μητρική. β) Ότι θα υπάρξει αγώνας να συνειδητοποιηθεί το πρόβλημα τής εξαφάνισης, ο «θάνατος των γλωσσών» που επέρχεται με **ιλιγγιώδεις** ρυθμούς. γ) Ότι θα υπάρξει έμπρακτη καλλιέργεια τής γλωσσικής πολυμορφίας στην Εκπαίδευση και στην Επικοινωνία. Να μπορεί να μαθαίνει ο μαθητής στο σχολείο περισσότερες γλώσσες με δική του επιλογή (έστω και λιγότερο γνωστές γλώσσες, π.χ. την Πορτογαλική, ή και μεγαλύτερες, την Ισπανική, τη Γαλλική, τη Γερμανική). Να καθιερωθεί δε η δυνατότητα χρήσης περισσοτέρων γλωσσών σε μορφές επικοινωνίας, όπως τα όργανα τής Ε.Ε., τα Συνέδρια, οι ομιλίες κ.λπ., με τη διευκόλυνση τής διερμηνείας/μετάφρασης. δ) Να δοθεί έμφαση στην αξιοποίηση διερμηνέων και μεταφραστών σε ποικίλες γλώσσες. Γιατί η μετάφραση είναι η άμυνα των ολιγότερο ομιλουμένων γλωσσών απέναντι στην κυριαρχία τής μίας γλώσσας, αλλά συγχρόνως και πηγή εμπλουτισμού κάθε γλώσσας με νέες λέξεις. ε) Να εξασφαλισθεί η καλύτερη δυνατή γνώση και χρήση τής μητρικής γλώσσας, γιατί αυτό θα βοηθήσει να παραμείνει κανείς αμετακίνητος στη γλώσσα του με αίσθημα ασφαλείας και αυτοεκτίμησης. Και μη ξεχνάμε: το κάστρο μιας γλώσσας πέφτει από μέσα. Αλώνεται εσωτερικά, με την παραμέληση τής γνώσης τής μητρικής γλώσσας. Όσο καλύτερα έχουμε κατακτήσει τη μητρική μας γλώσσα, τόσο μεγαλύτερες είναι οι αντοχές μας στην επίδραση και **κυριαρχία** μιας άλλης γλώσσας.

Αγώνας για ενημέρωση

Το αν έχουν μέλλον ή όχι οι γλώσσες μας εξαρτάται από το αν είμαστε διατεθειμένοι ή όχι να αναλάβουμε έναν αγώνα ενημέρωσης τής Κοινής Γνώμης και να πείσουμε για την ανάγκη να διαφυλαχθούν οι γλώσσες που κινδυνεύουν. Για να γίνει αυτό χρειάζεται να συνειδητοποιήσουμε πρώτα εμείς ότι η γλώσσα είναι ο τρόπος που βλέπει, οργανώνει και εκφράζει τον κόσμο μας κάθε λαός. Άρα, η γλώσσα δεν είναι ένα απλό εργαλείο (εργαλειακή αντίληψη), αλλά ένα σημαντικό ιστορικό, πολιτισμικό, αξιακό, οικολογικό γεγονός, έχει να κάνει με την ταυτότητά μας (εθνική και ατομική) και την ποιότητα της σκέψης μας. Χρειάζεται, λοιπόν, να

ΣΠΟΥΔΗ

ορθώνεται ένα αδιαπραγμάτευτο όχι στον γλωσσικό ηγεμονισμό, στην παγκοσμιοποίηση μιας οποιασδήποτε γλώσσας ως κοινού μέσου επικοινωνίας, όπως πάει να συμβεί με την Αγγλική. Κάτι τέτοιο οδηγεί στην αφομοίωση τής ασθενούς από την ισχυρότερη γλώσσα και σε μια ύβριν προς την καθιερωμένη φυσική ποικιλία των γλωσσών. Είναι η ίδια αντίληψη που θεωρεί κυρίαρχο παράγοντα την αγορά των γλωσσών (ποια πουλάει περισσότερο), χωρίς να αντιλαμβάνεται σε ποια παραβίαση και ισοπέδωση οδηγεί αυτή η άποψη. Διότι, αν αφαιρέσεις ή υποβαθμίσεις τη γλώσσα αυτού ή εκείνου τού λαού, αφαιρείς την ταυτότητά του, παρεμβαίνεις στη σκέψη του, αγνοείς τον πολιτισμό του, ξεχνάς την ιστορία του, υποτιμάς την αξία του και τον βλέπεις ως «οικονομικό μέγεθος» με βάση τη λογική τής αγοράς που είναι άλλη λογική από τον πολιτισμό, τον ανθρωπισμό και το πνεύμα γενικότερα.

Χιλιάδες οι απειλούμενες

Δεν είναι μόνο οι εξαφανισθείσες γλώσσες (Χεττιτική, Αρχ. Αιγυπτιακή, ινδιάνικες Αμερικής, αυστραλιανές, αφρικάνικες κ.λπ.), ούτε μόνο οι χαρακτηριζόμενες ως νεκρές (Αρχ. Ελληνική και Λατινική) που επιβιώνουν μέσα από τη συνέχειά τους (Ν. Ελληνική, Ιταλική) ή τις εξελιγμένες μορφές (Γαλλική, Ρουμανική, Ισπανική, Πορτογαλική κ.ά. από τη Λατινική). Είναι κυρίως μερικές χιλιάδες απειλούμενες γλώσσες σ' όλον τον κόσμο λόγω μείωσης των ομιλητών και γλώσσες συνεχώς συρρικνούμενες από τον περιορισμό έως την αποθάρρυνση από τη χρήση τους (όπως είναι τα δικά μας Τσιγγάνικα, Βλάχικα, Αρβανίτικα ή τα Πομάκικα).

Με την κυριαρχία τής Αγγλικής στην Ε.Ε., ολιγότερο ομιλούμενες γλώσσες, όπως η Ελληνική, Δανική, Φινλανδική, Νορβηγική, Πορτογαλική κ.ά., πέρασαν στις υποχωρούσες επικοινωνιακά γλώσσες, ενώ και περισσότερο ομιλούμενες γλώσσες (Γερμανική, Γαλλική, Ιταλική, Ισπανική) έναντι τής κυριαρχίας τής Αγγλικής είναι στην πράξη γλώσσες επικοινωνιακά αποδυναμούμενες. Τέλος, σταδιακό, έστω και μακροπρόθεσμο, κίνδυνο διατρέχουν οι κακοποιούμενες γλώσσες, γλώσσες δηλαδή που οι φυσικοί ομιλητές τους εμφανίζουν έντονο λειτουργικό αναλφαβητισμό (δεν μπορούν να καταλάβουν εύκολα ένα απαιτητικό κείμενο, δεν μπορούν να γράψουν, να αναγνώσουν κείμενα κ.λπ.) και που η χρήση τους στην επικοινωνία είναι αισθητά υποβαθμισμένη (σε λεξιλογικό και συντακτικό επίπεδο), εμφανίζοντας αδικαιολόγητα υψηλό αριθμό δανείων από την Αγγλική. Τέτοια γλώσσα είναι, μεταξύ άλλων, η Ελληνική.

ΣΠΟΥΔΗ

Ο γλωσσικός **ηγεμονισμός** (σήμερα τής Αγγλικής, αύριο ίσως κάποιας άλλης) οδηγεί σε μια χρησιμοθηρική-πρακτικίστικη αντίληψη τής ζωής, τής κοινωνίας, τής επικοινωνίας και τής ίδιας τής υπόστασης των λαών, για να εξοικονομηθούν ορισμένα ποσά από Ευρώ, που συχνά κατασπαταλώνται σε πολλές άλλες άνευ **σημασίας** διευθετήσεις. Η μετάφραση και η διερμηνεία, όμως, διευκολύνουν τη συνάντηση ατόμων και λαών, ενώ συγχρόνως διαφυλάσσουν τη γλωσσική και εθνική αξιοπρέπεια των λαών τής Ενωμένης Ευρώπης. Η γλωσσική πολυμορφία αποτελεί ευλογία για τον πολιτισμό μας.

Γεώργιος Μπαμπινιώτης, *Το ΒΗΜΑ* (διασκευή)

ΣΠΟΥΔΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^{Η} ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Να γράψετε στο τετράδιό σας το νόημα του κειμένου.

8 μονάδες

β. ***Σταδιακό κίνδυνο διατρέχουν οι κακοποιούμενες γλώσσες, γλώσσες δηλαδή που οι φυσικοί ομιλητές τους εμφανίζουν έντονο λειτουργικό αναλφαβητισμό (δεν μπορούν να καταλάβουν εύκολα ένα απαιτητικό κείμενο, δεν μπορούν να γράψουν, να αναγνώσουν κείμενα κ.λπ.) και που η χρήση τους στην επικοινωνία είναι αισθητά υποβαθμισμένη (σε λεξιλογικό και συντακτικό επίπεδο), εμφανίζοντας αδικαιολόγητα υψηλό αριθμό δανείων από την Αγγλική. Τέτοια γλώσσα είναι, μεταξύ άλλων, η Ελληνική*** **(στην προτελευταία παράγραφο). Να εξηγήσετε με δικά σας λόγια το περιεχόμενο του αποσπάσματος σε μία παράγραφο 100-120 λέξεων.**

7 μονάδες

2^{Η} ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Στις παρακάτω περιόδους να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις, τον τρόπο εισαγωγής τους, καθώς και τον συντακτικό τους ρόλο:

1. Είναι από καιρό γνωστό στους ειδικούς ότι από τις 140.000 περίπου γλώσσες σήμερα σώζονται εν χρήσει περίπου 6.000.
2. Στο τέλος τού 21ου αιώνα υπολογίζεται ότι θα έχουν μείνει συγκριτικά ασφαλείς μόνο περί τις 600 γλώσσες.
3. Χρειάζεται να συνειδητοποιήσουμε πρώτα εμείς ότι η γλώσσα είναι ο τρόπος που εκφράζει τον κόσμο μας κάθε λαός.

ΣΠΟΥΔΗ

3 μονάδες

β. Στις περιόδους που ακολουθούν να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις, τον τρόπο εισαγωγής τους, καθώς και τον συντακτικό τους ρόλο:

1. Δεν μπορούν να καταλάβουν εύκολα ένα απαιτητικό κείμενο.
2. Χρειάζεται να συνειδητοποιήσουμε πρώτα εμείς ότι η γλώσσα είναι ο τρόπος που βλέπει τον κόσμο μας κάθε λαός.

2 μονάδες

γ. Στις ακόλουθες περιόδους να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις, τον τρόπο εισαγωγής τους, καθώς και τον συντακτικό τους ρόλο:

1. Υπάρχει φόβος μήπως εξαφανιστούν εκατοντάδες γλώσσες μέχρι το τέλος του 21^{ου} αιώνα**.**
2. Οι επιστήμονες ανησυχούν μην επικρατήσει στο μακρινό μέλλον μία ομιλούμενη γλώσσα σε όλο τον κόσμο.
3. Είναι αναγκαίο να προσέχουμε ιδιαίτερα αυτό, μην παραμελούμε δηλαδή τη μητρική μας στην προσπάθεια εκμάθησης ξένων γλωσσών.

3 μονάδες

δ. Να βρείτε ένα συνώνυμο για τις παρακάτω λέξεις, οι οποίες βρίσκονται στο κείμενο με έντονα γράμματα: ιλιγγιώδεις, κυριαρχία, ηγεμονισμός, σημασίας

2 μονάδες

ΣΠΟΥΔΗ

3^{Η} ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Σε ένα άρθρο, το οποίο θα δημοσιευθεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας, αναπτύσσετε τους λόγους για τους οποίους είναι πολύ σημαντική η εκμάθηση ξένων γλωσσών, ειδικά για τους νέους της σύγχρονης εποχής. Το κείμενό σας να έχει έκταση 250-300 λέξεων.

25 μονάδες

ΣΠΟΥΔΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΟΡΤΑΤΣΗΣ

Ερωφίλη

Στο παρακάτω απόσπασμα από την τραγωδία του Γεωργίου Χορτάτση «*Ερωφίλη*» συνομιλούν οι δύο πρωταγωνιστές και δίνουν υπόσχεση παντοτινής αγάπης. Μια σύντομη αναδρομή στην ερωτική τους ιστορία θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε τη συναισθηματική τους ένταση: Ο Πανάρετος και η βασιλοπούλα Ερωφίλη ήταν φίλοι από παιδιά. Καθώς μεγάλωναν, το αίσθημά τους εξελίχθηκε σε έρωτα, χωρίς να γνωρίζει και να εγκρίνει ο βασιλιάς τη σχέση τους. Ύστερα από νικηφόρο πόλεμο εναντίον των Περσών εισβολέων, στον οποίο διακρίθηκε ο Πανάρετος, ο δεσμός των δύο νέων ολοκληρώθηκε «με όρκους και δαχτυλίδι», όπως εξομολογείται μυστικά ο Πανάρετος στο φίλο του Καρπόφορο, στην πρώτη πράξη του έργου. Στο μεταξύ ο βασιλιάς δέχεται προξενιές από τους βασιλιάδες της Μικράς Ασίας και της Περσίας και αποφασίζει να παντρέψει την κόρη του με τον ισχυρότερο. Η Ερωφίλη αρνείται το γάμο, με την πρόφαση ότι δε θέλει να φύγει μακριά του. Η αγωνία της για το μέλλον κυριαρχεί στη δεύτερη πράξη, γι' αυτό εμπιστεύεται τον πόνο της στην παραμάνα της. Στην τρίτη πράξη, στο απόσπασμα που επιλέγουμε, ο ίδιος ο Πανάρετος, σταλμένος από το βασιλιά, μεταφέρει στην Ερωφίλη το μήνυμα του βασιλιά για τις προξενιές, ενώ παράλληλα της μιλά με θέρμη για τον έρωτά του αλλά και για το φόβο του μήπως τη χάσει.

ΕΡΩ.
Τόσες δεν είναι οι ομορφιές, τόσα δεν είν' τα κάλλη,
μα τούτο εκ την αγάπη σου **γεννάται*** τη μεγάλη.
Μα γή όμορφή 'μαι γή άσκημη, Πανάρετε ψυχή μου,
για σέναν εγεννήθηκε στον κόσμο το κορμί μου.

ΠΑΝ.
Νερό δεν έσβησε φωτιά ποτέ, βασίλισσά μου,
καθώς τα λόγια τα **γροικώ*** σβήνουσι την **πρικιά*** μου.
Μ' όλον ετούτο, αφέντρα μου, μα την αγάπη εκείνη,
που μας ανάθρεψε μικρά, και πλια παρ' άλλη εγίνη
πιστή και δυνατότατη σ' εμένα κι εις εσένα,
και τα κορμιά μας σ' **άμετρο*** πόθο κρατεί δεμένα,
περίσσα* σε παρακαλώ ποτέ να μην αφήσεις

ΣΠΟΥΔΗ

να σε νικήσει ο βασιλιός, να μ' απολησμονήσεις.

ΕΡΩ.

Οϊμένα*, νά 'βρω δε μπορώ ποιαν αφορμή ποτέ μου
σου 'δωκα στην αγάπη μου φόβο, Πανάρετέ μου,
να πιάνεις τόσα δυνατό, σα να μηδέ γνωρίζεις
το πως το νου και την ψυχή και την καρδιά μου ορίζεις.
Έρωτα, **απείς*** τ' αφέντη μου τ' **αμμάτια*** δε μπορούσι
πόσα πιστά και σπλαχνικά τον αγαπώ να **δούσι***,
μιαν απού τσι σαΐτες σου φαρμάκεψε και ρίξε
μέσα στα φυλλοκάρδια μου και φανερά του δείξε
με τον πρικύ μου θάνατο πως ταίρι του απομένω,
και μόνο πως για λόγου του στον Άδη κατεβαίνω.

ΠΑΝ.

Τούτο ας γενεί σ' εμένα ομπρός, φόβο κιανένα αν έχω
στον πόθο σου, νεράιδα μου, γή αν έν' και δεν κατέχω
πως μήδ' ο θάνατος μπορεί να κάμει να σηκώσεις
τον πόθο σου από λόγου μου κι αλλού να τόνε δώσεις.
Μα δεν κατέχω ποια αφορμή με κάνει και τρομάσσω,
το πράμα, που στο χέρι μου κρατώ σφικτά, μη χάσω,
κι εκείνο, απού παρηγοριά πρέπει να μου χαρίζει,
τσ' ελπίδες μου τσ' αμέτρητες σε φόβο μού γυρίζει.

ΕΡΩ.

Τούτό 'ναι απού το ξαφνικό μαντάτο που μας δώσα,
μα μην **πρικαινομέστανε***, Πανάρετέ μου, τόσα,
γιατί ουρανός, απού 'καμε κι εσμίξαμεν **αντάμι***,
να στέκομε παντοτινά ταίρια μάς θέλει κάμει.
Τον ουρανό, τη θάλασσα, τη γη και τον αέρα,
τ' άστρα, τον ήλιο το λαμπρό, τη νύκτα, την ημέρα,
παρακαλώ ν' αρματωθού, να 'ρθουν **αντίδικά*** μου,
την ώρα οπ' άλλος θέλει μπει πόθος εις την καρδιά μου.

Γ. Χορτάτσης, *Ερωφίλη*, Στιγμή

ΣΠΟΥΔΗ

Λεξιλόγιο:

*__γεννάται__: γεννιέται

*__γροικώ__: ακούω

*__πρικιά__: πίκρα

*__άμετρο__: αμέτρητο

*__περίσσα__: πολύ

*__οϊμένα__: αλίμονο

*__απείς__: αφού

*__αμμάτια__: μάτια

*__δούσι__: δουν

*__πρικαινομέστανε__: πικραινόμαστε

*__αντάμι__: μαζί

*__αντίδικα__: αντίπαλα

ΣΠΟΥΔΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^{Η} ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Να προσδιορίσετε τα πρόσωπα που συμμετέχουν στον διάλογο της τραγωδίας. Ποιο είναι το θέμα της συζήτησής τους; Να εντάξετε στην απάντησή σας αναφορές στο κείμενο.

7 μονάδες

β. Ποιος από τους δύο χαρακτήρες κέρδισε περισσότερο την προσοχή σας και για ποιον/-ους λόγο/-ους; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε 80-100 λέξεις.

8 μονάδες

2^{Η} ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Με ποιον βασικό αφηγηματικό τρόπο επέλεξε ο συγγραφέας να δομήσει το έργο του; Για ποιον λόγο, πιστεύετε, έκανε αυτή την επιλογή; Να στηρίξετε την απάντησή σας σε στοιχεία του κειμένου.

5 μονάδες

β. Ποιο από τα εκφραστικά μέσα που αξιοποιούνται στο κείμενο κέντρισε το ενδιαφέρον σας; Για ποιον/-ους λόγο/-ους;

5 μονάδες

ΣΠΟΥΔΗ

γ. Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος των ηρώων; Ποιοι λόγοι μπορεί να το καθόρισαν στην κάθε περίπτωση; Να στηρίξετε την απάντησή σας σε στοιχεία του κειμένου.

5 μονάδες

3^{Η} ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Φανταστείτε πως είστε ένας από τους κεντρικούς ήρωες της τραγωδίας. Αφού κάνετε την επιλογή σας, να γράψετε σε α΄ πρόσωπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας γύρω από την ιστορία του έργου σε μία παράγραφο 120-150 λέξεων.

20 μονάδες

ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!

ΣΠΟΥΔΗ